
HØRINGSNOTAT

Forslag til endring i forskrift om forenklet forelegg i vegtrafikksaker – oppjustering av bøtesatser

1. Innledning

Samferdselsdepartementet har forvaltningsansvaret for forskrift 29. juni 1990 nr. 492 om forenklet forelegg i vegtrafikksaker, og sender med dette på høring forslag til endring i nevnte forskrift. Det foreslås å heve bøtesatsen ved bruk av håndholdt mobiltelefon under kjøring med motorvogn fra 5 000 kr til 7 450 kr, og å oppjustere bøtesatsen for øvrige trafikkovertredelser som inngår i forskriften i tråd med konsumprisindeksen (KPI). Forslaget er begrunnet i et ønske om å øke etterlevelsen av forbudet mot mobilbruk under kjøring, og å opprettholde de øvrige bøtenes preventive og pønale effekt. Endringsforslaget er initiert og i all hovedsak begrunnet av Justis- og beredskapsdepartementet.

2. Bakgrunn

2.1 Forenklete forelegg i vegtrafikksaker – behov for å oppjustere bøtesatser

Ordnningen med forenklet forelegg ble innført ved forskrift i 1972, som et ledd i effektiviseringen av politiets arbeid med masseovertrедelser av vegtrafikklovgivningen. Forskriftens virkeområde er senere utvidet en rekke ganger. Dagens forskrift om forenklet forelegg ble fastsatt 29. juni 1990, og ble sist endret ved forskrift 26. mars 2021 nr. 964.

Forenklete forelegg skrives ut for nærmere angitte, enkelt konstaterbare trafikkovertredelser. Slike forelegg utferdiges normalt på stedet, og må da vedtas straks for å være rettsgyldige.

Satsene for trafikkovertredelser som i henhold til forskriften kan bøtelegges ved forenklet forelegg ble justert flere ganger frem til 2005, men ble deretter stående uendret frem til 2017, med unntak av noen nyere tilføyde bestemmelser. Satsene ble sist oppjustert med virkning fra 1. januar 2021.

Bøtesatsene har vært innrettet slik at de forenklete foreleggene skal ha størst mulig trafiksikkerhetsmessig effekt, det vil si mot trafikkfarlig atferd med stor ulykkesrisiko. Det er ønskelig at den pønale effekten, som skal bidra til at den bøtelagte endrer atferd, ikke gradvis reduseres sammenlignet med det opprinnelige straffenivået. Departementet anser det derfor formålstjenlig å oppjustere satsene for forenklete forelegg tilsvarende utviklingen i konsumprisindeksen fra 2021 til 2022.

2.2 Brudd på forbudet mot bruk av håndholdt mobiltelefon under kjøring med motorvogn – behov for skjerpelse av reaksjon

Bruk av håndholdt mobiltelefon under kjøring ble uttrykkelig forbudt i Norge 15. mars 2000, da forskrift 17. desember 1999 nr. 1309 om forbud mot førers bruk av håndholdt mobiltelefon

under kjøring med motorvogn trådte i kraft. Forskriften er siden blitt endret, bl.a. som følge av den teknologiske utviklingen, som brakte nye produkter med nye funksjoner på markedet og gjorde en oppdatering av regelverket nødvendig.

Det er grunn til å anta at bruksforbudet ikke overholdes i tilfredsstillende grad. Det er imidlertid vanskelig å fastslå dette presist uten å legge ned en uforholdsmessig stor kontrollinnsats. Flere opplysninger peker likevel i denne retning. For eksempel blir et relativt høyt antall bilførere bøtelagt for manglende overholdelse av forbudet årlig. I perioden 2006-2016 ble det utstedt 180 472 forenklede forelegg for bruk av mobiltelefon under kjøring i Norge.¹ Dette gir et gjennomsnitt på 16 400 forelegg per år. Ifølge Skatteetaten ble det i 2019 og 2020 skrevet ut henholdsvis 18 491 og 20 480 slike forelegg.

Det er sannsynlig at mørketallene er betydelige, jf. den svært lave oppdagelsesrisikoen på norske veier for slike overtredelser. Transportøkonomisk institutt beregnet i 2013 oppdagelsesrisikoen for bruk av håndholdt mobiltelefon under kjøring – regnet som antall reaksjoner mot trafikkforseelser per million kilometer kjørt med håndholdt mobiltelefon – til 48,7 per million kjørte kilometer.² Ser man det relativt høye antallet utstedte forenklede forelegg opp mot den lave oppdagelsesrisikoen, er det følgelig grunn til å tro at håndholdt mobiltelefon brukes under svært mange kjøreturer i Norge daglig.

Hensett til risikopotensialet som bruk av håndholdt mobiltelefon under kjøring innebærer, finner departementet det nødvendig å treffe tiltak for å øke etterlevelsen av bruksforbudet utover de tiltakene (herunder informasjonskampanjer og innføring av prikkbelastning) som allerede er iverksatt. En skjerpelse av reaksjonen ved overtredelse av forbudet, i form av en økning av satsen på boten som ilegges, fremstår da som særlig aktuelt.

Tatt i betraktning den lave oppdagelsesrisikoen for denne typen overtredelse, mener departementet at det av allmenn- og individualpreventive hensyn bør ilegges en forholdsvis streng reaksjon når slike overtredelser først avdekkes. Dette vil ha forebyggende effekt, og vil øke trafiksikkerheten på norske veier. Det er utfordrende å plassere det enkelte regelbruddet på en skaderisikoskala, og ut ifra det bestemme satsen på boten som skal ilegges for regelbruddet. Departementet finner det likevel, hensett til den høye skaderisikoen mobilbruk under kjøring innebærer, lite treffende med en bøtesats som ligger i nederste sjikt av forskriftens satskala. Det er mer riktig å se hen til de mer alvorlige overtredelsene som forskriften omfatter, slik som kjøring på rødt lys eller med for kort avstand til forankjørende. Nevnte overtredelser, som har betydelig risikopotensial, fører pr. i dag til en bot på 6 800 kr, som gitt den foreslåtte KPI-justeringen vil øke til 7 450 kr. Etter departementet syn vil en bot på kr 7 450 kr reflektere bedre alvorlighetsgraden av regelbruddet sett opp mot andre trafikkovertrедelser omfattet av forskriften. Bøtesatsen for ulovlig mobilbruk under kjøring foreslås derfor hevet til 7 450 kr.

¹ Tall fra Statens Innkrevingssentral.

² TØI-rapport 1361/2014 *Utvikling i oppdagelsesrisiko for trafikkforseelser: En oppdatering.*

3. Økonomiske og administrative konsekvenser

Justis- og beredskapsdepartementet har beregnet at en økning av satsen for forenklet forelegg for ulovlig bruk av mobiltelefon under kjøring fra 5 000 til 7 450 kr vil gi en årlig merinntekt til staten på ca. 48 mill. kr. Beregningen er basert på at antall forenklet forelegg utstedt i 2020 for denne overtredelsen var 20 480. Ved beregningen er det videre forutsatt at politiet utfører trafikkkontroller i samme omfang som i dag, og at antall utstedte forelegg som følge av dette vil øke i takt med veksten i personbilparken i Norge (2,2 prosent årlig i gjennomsnitt 2006 –2018). Til grunn for beregningen er det også forutsatt en forebyggende effekt av økt foreleggsats som settes til 50 prosent reduksjon i naturlig vekst. Dette gir en årlig vekst i antall forelegg på 1,1 prosent.

Justis- og beredskapsdepartementet har videre beregnet at en generell prisjustering av satsene for forenklete forelegg i veitrafikksaker fra 2021-kroner til 2022-kroner vil gi en årlig inntektsøkning på ca. 27 mill. kr. Dette er basert på at totalt antall forelegg var om lag 220 000 i 2020. Beregningen er i tillegg basert på forutsetningene nevnt over om omfanget av politiets trafikkkontroller, vekst i personbilparken og forebyggende effekt av økt foreleggsats, slik at årlig vekst i antall utstedte forelegg anslås til 1,1 prosent.

Som følge av reaksjonsskjerpelsen som foreslås, må det påregnes en økning i antall overtredelser som vil bli bestridt, og dermed ikke blir avgjort ved forenklet forelegg. Disse forholdene vil måtte avgjøres ved vanlig forelegg, og eventuelt bringes inn for domstolene for endelig avgjørelse. Dette vil medføre økonomiske/administrative konsekvenser, som det er vanskelig å anslå omfanget av.

4. Forslag til forskriftsendring

Forskrift 29. juni 1990 nr. 492 om forenklet forelegg i vegtrafikksaker § 1 foreslås endret til å lyde: (endring i kursiv)

§ 1. Trafikklovbrudd som kan bøtelegges ved forenklet forelegg

1. Overtredelse av vegtrafikkloven § 5, jf. trafikkskilt 362 og 366 og/eller fartsgrense etter vegtrafikkloven § 6, samt overtredelse av forskrift om forbud mot bruk av beltemotorsykkel (snøscooter) på offentlig veg eller overtredelse av § 4 i forskrift om kjøring med motorvogn i terrenget og på veg ikke åpen for alminnelig ferdsel

- når fartsgrense på stedet er 60 km/t eller lavere, og fartsoverskridelsen er

a) til og med 5 km/t	kr	850,-
b) til og med 10 km/t	kr	2 300,-
c) til og med 15 km/t	kr	4 150,-
d) til og med 20 km/t	kr	6 000,-
e) til og med 25 km/t	kr	9 300,-

- når fartsgrense på stedet er 70 km/t eller høyere, og fartsoverskridelsen er

j) til og med 5 km/t	kr	850,-
----------------------	----	-------

k)	til og med 10 km/t	kr	2 300,-
l)	til og med 15 km/t	kr	3 700,-
m)	til og med 20 km/t	kr	5 150,-
n)	til og med 25 km/t	kr	7 000,-
o)	til og med 30 km/t	kr	9 300,-
p)	til og med 35 km/t	kr	11 150,-

- når fartsgrense på motorveg er 90 km/t eller høyere, og fartsoverskridelsen er

q)	36 km/t til og med 40 km/t	kr	11 600,-
----	----------------------------	----	----------

2. kjøring med motorvogn

a)	i strid med trafikksignal med fast eller blinkende lys med rød farge, unntatt lys med rød farge på tolyssignal brukt ved bomstasjon, kai eller annet område, skiltforskriften § 23 og § 24,		
b)	med for kort avstand til forankjørende, jf. trafikkreglene § 5 nr. 3	kr	7 450,-

3. kjøring med motorvogn i strid med trafikkskiltene

302 Innkjøring forbudt,			
306.0, 306.1 og 306.3-5 Trafikkforbud,			
330 Svingforbud,			
332 Vendingsforbud,			
402 Påbudt kjøretning,			
404 Påbudt kjørefelt,			
406 Påbudt rundkjøring,			
506 Tungtrafikkfelt,			
508 Kollektivfelt, trafikkreglene § 5,			
509 Sambruksfelt, trafikkreglene § 5,			
526 Envegskjøring,			
548 Gågate		kr	6 000,-

4. kjøring med motorvogn

a)	i sperreområde, begrenset av heltrukken gul linje eller parallelle gule sperrelinjer, skiltforskriften § 22 trafikkskilt 1014 og § 21 nr. 4,		
b)	på fortau, sykkelfelt (skilt 521), gangveg (skilt 518), sykkelveg (skilt 520) og gang- og sykkelveg (skilt 522), trafikkreglene § 4,		
c)	i strid med bestemmelsene om feltvalg ved svinging, trafikkreglene § 6,		
d)	på eller over gul eller hvit sperrelinje og/eller i sperreområde begrenset av heltrukken hvit linje, skiltforskriften § 22 og § 21 nr. 4	kr	4 550,-

5. trafikkreglene § 12, ulovlig forbikjøring med motorvogn

a)	til høyre,		
b)	like foran eller i vegkryss, eller hvor sikten er hindret ved bakketopp, kurve eller på annen måte,		
c)	foran gangfelt,		
d)	ved ikke å ha forvisset seg om at		
	1) den forankjørende ikke har gitt tegn om forbikjøring, eller		
	2) ingen bakenforliggende har begynt å kjøre forbi ham		
e)	i strid med trafikkskiltene		

334 Forbikjøringsforbud,		
335 Forbikjøringsforbud for lastebil	kr	7 450,-
6. fører av motorvogn som ikke har overholdt vikeplikt		
a) i henhold til trafikkskilt 202 Vikeplikt og 204 Stopp,		
b) overfor trafikk fra høyre, trafikkreglene § 7,		
c) overfor gående i gangfelt, trafikkreglene § 9,		
d) ved utkjøring fra parkeringsplass, holdeplass, torg, eiendom, bensinstasjon, gågate, gatetun eller lignede område, trafikkreglene § 7,		
e) overfor gående eller syklende der det skal kjøres inn ved svinging, trafikkreglene § 7,		
f) i henhold til § 3 i forskrift om forbud mot bruk av beltemotorsyssel (snøscooter) på offentlig veg eller § 3 i forskrift om kjøring med motorvogn i terrenget og på veg ikke åpen for alminnelig ferdsel	kr	7 450,-
7. kjøring med motorvogn		
a) uten å gi påbudt tegn, trafikkreglene § 14 og § 7 i forskrift om kjøring med motorvogn i terrenget og på veg ikke åpen for alminnelig ferdsel,		
b) uten å ha påbudt lys tent, trafikkreglene § 15 og § 6 i forskrift om kjøring med motorvogn i terrenget og på veg ikke åpen for alminnelig ferdsel,		
c) med lys som blir brukt på feilaktig måte, trafikkreglene § 15 og § 6 i forskrift om kjøring med motorvogn i terrenget og på veg ikke åpen for alminnelig ferdsel,		
d) uten å ha tilstrekkelig utsyn, forskrift om bruk av kjøretøy § 1-3,		
e) der det er feil ved nærlys, fjernlys eller kjørellys, vegtrafikkloven § 23,	kr	2 800,-
8. kjøring med motorsyssel (herunder moped) hvor det er foretatt endring som øker den maksimale hastighet eller ytelse som motorsykkelen er registrert for, vegtrafikkloven § 23 jf. § 13	kr	6 000,-
9. vegtrafikkloven § 23, kjøring med kjøretøy		
a) under 3, 5 tonn tillatt totalvekt der parkeringsbrems ikke virker	kr	2 800,-
b) 3,5 tonn eller mer tillatt totalvekt der parkeringsbrems ikke virker	kr	5 750,-
10. trafikkreglene § 4, kjøring med motorvogn eller vogntog som ikke lovlig kan kjøre minst 40 km/t eller med moped på motorveg eller motortrafikkveg	kr	1 850,-
11. kjøring med syssel		
a) uten å ha foreskrevne lykter montert eller tent, trafikkreglene § 15 og forskrift om krav til syssel § 5,		
b) i strid med trafikksignal med fast eller blinkende lys med rød farge, skiltforskriften § 24,		
c) i strid med skilt		

302 Innkjøring forbudt, 306.0 Forbudt for alle kjøretøy, 306.6 Forbudt for syklende, 306.8 Forbudt for syklende og gående, 306.10 Forbudt for små elektriske kjøretøy 380 Sone med bruksforbud for små elektriske kjøretøy			
d) på motorveg og motortrafikkveg, trafikkreglene § 4		kr	1 350,-
12. overtredelse av bestemmelser gitt med hjemmel i vegtrafikkloven § 23b		kr	7 450,-
13. unnlatt sikring av passasjerer under 15 år, jf. vegtrafikkloven § 23a, jf. forskrift 21. september 1979 nr. 7 om bruk av personlig verneutstyr under kjøring med motorvogn		kr	2 500,-

§ 2 skal lyde slik:

§ 2. Fellesbot

Foreligger det flere overtredelser som alle kan avgjøres ved forenklet forelegg, kan disse avgjøres ved en fellesbot. Den høyeste enkeltboten gis fullt ut, og summen av de øvrige bøtene reduseres med 50%. Forenklet forelegg skal likevel ikke i noe tilfelle utferdiges når fellesboten etter disse bestemmelser vil overstige *kr 20 200,-*.

Når flere bestemmelser regulerer samme forhold, benyttes forenklet forelegg kun for overtredelse av den bestemmelse som leder til den høyeste enkeltboten.